

De academische werkplaats combineert onderwijs, onderzoek en verloskundige keten praktijk

Hanneke Torij, Evelien Cellissen, Marion van Harn en Eric Steegers

De Verloskunde Academie Rotterdam (VAR) is een samenwerkingsverband tussen Hogeschool Rotterdam en het Erasmus MC voor verloskundig onderwijs en onderzoek. De VAR bestaat uit de bacheloropleiding verloskunde, de masteropleiding tot klinisch verloskundige (master physician assistent klinische verloskundige), de academische werkplaats (AW) en een post-hbo bij- en nascholingsprogramma. De AW is hét onderzoeksplatform van de VAR waarin studenten, docenten, onderzoekers en collega's uit het werkveld samenwerken aan praktijkgericht onderzoek. Een academische werkplaats is een kennisinfrastructuur met een gelijkwaardige bijdrage van wetenschap, onderwijs en de praktijk, in het geval van de VAR voor het hele domein van preconceptiezorg tot en met het consultatiebureau. Het doel van de academische werkplaats is om de praktijk wetenschappelijker te maken en om onderzoek meer praktijkgericht te laten zijn. Dit wordt bereikt door het creëren van nieuwe kennis (uit praktijkgericht onderzoek) en deze kennis te implementeren in het onderwijs en in de praktijk ter verbetering van de kwaliteit van zorg. Hiermee wordt evidence-based werken bevorderd. De praktijk geeft in die kwaliteitscyclus steeds nieuwe input voor wetenschappelijke vraagstellingen.

Hoe werkt onze academische werkplaats?

Het gaat bij ons niet alleen om het uitvoeren van onderzoek, maar ook om het genereren en verspreiden

Bernice Engeltjes MPA, klinisch verloskundige: "Als docent bij de hbo-masteropleiding Physician Assistant Klinische Verloskunde, als klinisch verloskundige in de kliniek en als onderzoeker bij de academische werkplaats heb ik goed door welke essentiële vraagstukken er zijn. De combinatie van banen maakt dat ik makkelijk verbinding kan maken tussen onderwijs, onderzoek en praktijk."

van kennis en het praktisch toepassen daarvan. Wij willen onderzoeksresultaten leveren die meteen bruikbaar zijn voor de verloskundige keten en daarbij studenten de mogelijkheid geven zich te ontwikkelen op het gebied van onderzoek.

Door zo vanuit de opleiding en vanuit de praktijk samen te werken en expertise te benutten, heeft de AW meerwaarde voor iedereen: de praktijk kan haar handelen beter onderbouwen en genereert kennis over goede geboortezorg, het onderwijs is up-to-date en leidt studenten op tot zogenaamde 'reflective practitioners' – zelfkritische beroepsbeoefenaars – en onderzoekspartijen zijn verzekerd van draagvlak voor deelname vanuit de praktijk én dat de uitkomsten van hun onderzoek kunnen bijdragen aan daadwerkelijke verbetering van die praktijk. Input om tot deze vorm van samenwerking te komen is tot stand gekomen door aan de praktijk (via enquêtes en door kringen te bezoeken) en aan docenten en onderzoekers (ook via enquêtes en brainstormsessies) te vragen wat zij bij een AW zouden willen halen en kunnen brengen. Hieruit is een 'cyclus van kenniscirculatie' opgesteld, die onze werkwijze representeert (zie kader).

Onderzoeksprogramma

Ons onderzoek richt zich vooral op ketenzorg en op achterstandsproblematiek (kwetsbare zwangeren). Dit past binnen onze Rotterdamse context en het zijn onderwerpen waarover we steeds vragen uit de praktijk in de regio krijgen. Het draagt bij aan het in Rotterdam

Hanneke Torij, MSc geeft leiding aan het lectoraat verloskunde en geboortezorg; Marion van Harn, MEM, is onderwijsmanager van de bachelor verloskunde; Evelien Cellissen, MSc is opleider bij de masteropleiding PA tot klinisch verloskundige; prof. dr. Eric Steegers is hoogleraar verloskunde en prenatale geneeskunde. Zij zijn allen verbonden aan de Verloskunde Academie Rotterdam.

tot ontwikkeling gekomen nieuwe thema 'grootstedelijke perinatale gezondheid'.

Het onderzoeksprogramma kreeg in rap tempo vorm, toen de VAR in 2008 werd gevraagd om in het Rotterdamse programma Klaar voor een Kind – een gemeentelijk programma met als doel de babysterfte en ook andere ongunstige geboorte-uitkomsten terug te dringen – de projectleiding op zich te nemen van onderzoeksprojecten in de zwangerschapsfase van dat programma. Kirsten Heetkamp, eerstelijns verloskundige in Den Haag en Mieke van Veen, ook verloskundige en bovendien echoscopiste, promoveren binnen de VAR door dit programma. Door onze focus op ketenzorg in combinatie met aandacht voor achterstandsproblematiek, ontstonden er landelijk en internationaal verbanden met andere onderzoeksgroepen. Hier kwam onder andere een gesubsidieerde samenwerking met de University of East London uit voort en ook is het ons gelukt om het ZonMw regionaal consortium Zuidwest-Nederland van de grond te trekken, waarin nagenoeg alle verloskundige kringen en maatschappen gynaecologie uit de hele regio participeren, maar ook maatschappen kindergeneeskunde, kraamzorgorganisaties, regionale ondersteuningsstructuren, GGD, CJG, jeugdzorg, huisartsenlaboratorium en echocentra, hogescholen (Rotterdam en Zeeland) en universiteit; samen ruim 35 partijen.

Onderzoek & Onderwijs – bachelor en master

Onderwijs en onderzoek zijn op verschillende manieren geïntegreerd. Zo geven onderzoekers in ieder studiejaar les waarin zij hun onderzoeksresultaten aan studenten presenteren, maar studenten participeren ook zelf in lopende onderzoeksprojecten, zodat zij naast het

Jacqueline Lemmen, tweedejaars student bachelor Verloskunde: *“Evidence-based practice is hartstikke leuk en wordt ook goed vormgegeven binnen onze opleiding, maar als je het vervolgens niet toepast dan beklijft het niet. Via onze academische werkplaats kan ik ook direct mijn verworven kennis leren toepassen.”*

doorlopen van de hele empirische onderzoekscyclus in het binnenschoolse onderwijs (in jaar 2 en 3) deze kennis ook echt in de praktijk kunnen toepassen. Dit laatste komt bijvoorbeeld tot stand in een opdracht rondom grotestadsproblematiek in jaar 2 en een multidisciplinaire onderzoeksgerichte minor van 20 weken en de afstudeer-opdracht in jaar 4. Daarnaast is er ruimte voor studenten die zelf iets extra's willen doen tijdens hun opleiding. Door dit mogelijk te maken, is er keuze en uitdaging voor de studenten. Studenten die nog meer uitdaging zoeken

Erasmusbrug, Rotterdam

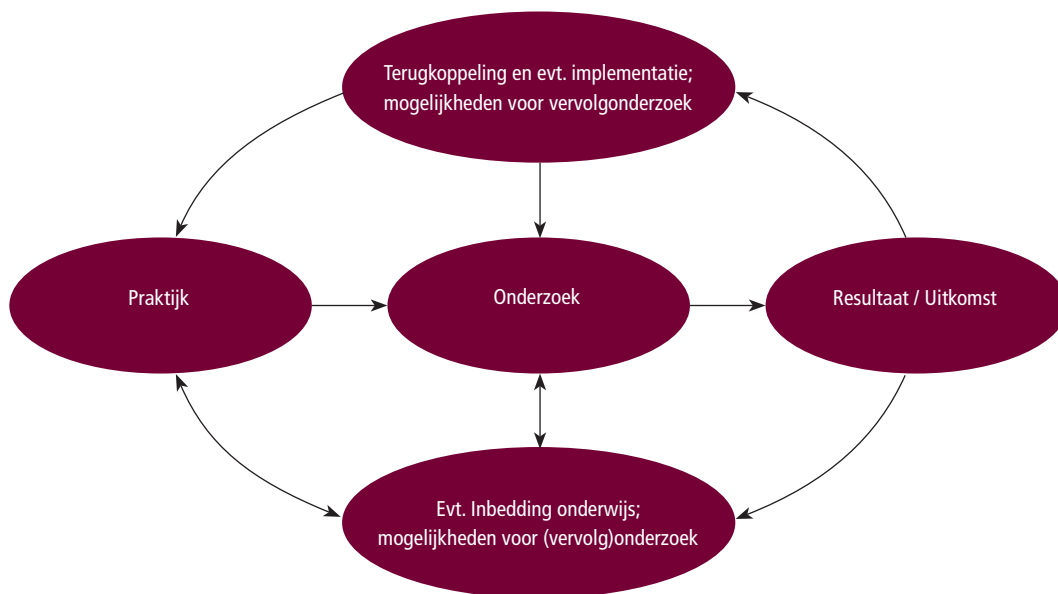
in ons onderwijsprogramma kunnen het honourstraject volgen waarbij ze naast het reguliere programma extra onderzoeksactiviteiten ondernemen, veelal multidisciplinair binnen de gezondheidszorgopleidingen.

MPA-KV studenten

Verschillende studenten van de hbo-masteropleiding Physician Assistant Klinische Verloskunde hebben deelgenomen – en nemen deel – aan onderzoeksprojecten van de academische werkplaats. Gezien de vereisten van de masteropleiding moet dat altijd een zelfstandig project

rokende zwangeren gedaan. Vervolgens heeft zij het zorgpad opgesteld dat gevalideerd is met een groep deskundigen door middel van de Delphi-methode.

Continue kenniscirculatie vindt dus plaats tussen opleiding, praktijk en onderzoek. We hopen op die manier ons steentje bij te kunnen dragen aan continue kwaliteitsverbetering van de geboortezorg in Nederland en het opleiden van toekomstbestendige en kwalitatief hoogwaardige verloskundigen op bachelorniveau, master-niveau en in hun promotieonderzoek. ■

zijn binnen – of in relatie met – grotere projecten van de AW. Enkele voorbeelden:

Arina Regterschot studeerde af op een onderzoek naar de incidentie van psychosociale risicofactoren met behulp van het instrument Mind2Care (voorheen GyPsy) in Meppel en omgeving om die gegevens te vergelijken met de gepubliceerde gegevens van de Rotterdamse regio. Zij deed dat als klinisch verloskundige in het Diaconessenhuis in Meppel. Mariet Haverkamp, klinisch verloskundige in Medisch Centrum Alkmaar, is bezig een soortgelijk onderzoek op te zetten in Alkmaar en omgeving. Rianne Boeije, klinisch verloskundige in het Ikazia ziekenhuis in Rotterdam, heeft voor de R4U (een risicoscreeningsinstrument ontwikkeld in het kader van het programma Klaar voor een Kind) een zorgpad 'huiselijk geweld' voor Rotterdam-Zuid ontwikkeld op basis van onder andere een kwalitatief onderzoek met vrouwen die tijdens hun zwangerschap slachtoffer waren van huiselijk geweld. En voor het zorgpad 'rokende zwangeren' heeft Machteld van der Noll, klinisch verloskundige in het Maasstad ziekenhuis in Rotterdam, een kwalitatief onderzoek met

Machteld van der Noll, student masteropleiding PA tot klinisch verloskundige: *"Via de academische werkplaats kreeg ik meer kennis van het project Klaar voor een Kind. In de nog te ontwikkelen zorgpaden zag ik mijn kans: dit plan kan ik inzetten als onderwerp voor mijn masterthese. Na oriënterende gesprekken met Hanneke Torij en Rudy Rijke kwam ik tot een concreet plan en ben deze gaan uitvoeren. Begin 2014 kon ik een gevalideerd zorgpad presenteren om zwangeren te ondersteunen bij het stoppen met roken. Dit zorgpad kan ook als blauwdruk dienen voor andere regio's, waardoor het inhoudelijk een steentje bijdraagt aan onderbouwde, gezamenlijke, kwalitatief goede zorg."*